

جایگاه اتونومی و اخذ براثت در قوانین کیفری

محمد کاظمیان*

رویکردهای نوین و حرفه‌ای در امور پزشکی، ضرورت بازنگری و پرداختن به اصول اخلاق حرفه‌ای را بیش از گذشته مورد تأکید قرار می‌دهد. مواجهه با مباحثی هم‌چون سقط جنین، رابطه پزشک و بیمار، پژوهش‌های پزشکی، پیوند اعضا، به‌کارگیری سلول‌های بنیادی، جایگاه بیمار در تصمیم‌گیری‌های بالینی، اتانازی، سلامت جامعه، شبیه‌سازی انسان، کسب رضایت آگاهانه و ... ضرورت توجه و رعایت اصول اخلاق حرفه‌ای را در مراکز درمانی روشن می‌سازد. بدیهی است افزایش قابل توجه اطلاعات عمومی درخصوص سلامت و دسترسی مردم به منابع و دانش پزشکی، نکات تازه‌ای را در ارتباط اخلاقی پزشک با بیمار و پاسخگویی به سؤالات در تشخیص، نحوه درمان و مراقبت‌های بعدی و نیز عوارض حاصله ایجاد می‌نماید. رعایت شش اصل مهم اخلاقی در حرفه پزشکی (الف) حقوق انسانی، (ب) عدالت، (ج) راستگویی، (د) رازداری، (ه) ارائه مناسب خدمات درمانی، (و) پیش‌گیری از عوارض، مورد توافق همه قرار گرفته و این اصول مبتنی بر اعطای چهار حق مهم برای بیمار یعنی (الف) خودمختاری فرد، (ب) سودمند بودن اقدامات تشخیصی درمانی، (ج) عدم زیانباری اقدامات و (د) رعایت عدالت، بنیان نهاده شده‌اند. اطلاع رسانی در خصوص امکان بروز عوارض در انجام اقدامات درمانی با تشخیص تهاجمی (invasive) علی‌رغم رعایت موازین فنی و علمی و به‌کارگیری تجهیزات سالم و ... وظیفه گروه پزشکی و حق اولیه بیمار می‌باشد. این موضوع با عبارت اخذ براثت به معنی بری الذمه بودن با رفع مسؤولیت مدنی از پزشک در خصوص عوارض و صدمه احتمالی خواهد بود در ماده ۴۹۵ ق.م.ا این شرط به صراحت مورد تأکید قرار گرفته و البته در تبصره ۱ همین ماده، شرط عدم قصور یا تقصیر را مقدم بر اخذ براثت لحاظ کرده است. بدیهی است شرایط بیماران خاص مانند افراد نابالغ، مجنون، بیهوش و مانند آن متفاوت می‌باشد و اخذ براثت به ولی خاص یا عام واگذار شده است (تبصره ۲) هم‌چنین، در ماده ۴۹۷ به موارد ضروری برای نجات بیمار اشاره گردیده که امکان اخذ براثت وجود ندارد. آگاهی پزشکان از ضوابط و قوانین جاری کشور و برقراری تمهیدات حقوقی لازم در سیستم‌های درمانی از سوی مسؤولان فنی مراکز می‌تواند ضمن رعایت حقوق بیمار، پزشکان و کادر درمانی را از ایجاد مسؤولیت قانونی و درگیری‌های قضایی و انتظامی دور نگاه‌دارد.

واژگان کلیدی: خطای پزشکی، براثت، اخلاق پزشکی، قانون مجازات اسلامی

* Email: mk35172@gmail.com